

Gondolatok Zsoldos Jánosné Tíz év az országos Bod Péter Könyvtárhasználati Verseny szolgálatában című művének olvasása közben

Benyomásaim az első olvasáskor: olvasmányos, jól szerkesztett és világosan, tömören megfogalmazott, kitűnő szakmai kiadvány.

Azok a kollégák is sokat érhetnek belőle, akik eddig nem készítettek fel és nem is szándékoznak felkészíteni könyvtárhasználati versenyre. Számtalan ötletet nyújt a tanulók tudásának mérési módszereihez az iskolában. A versenyzőket felkészítő tanárokon kívül a versenyre készülő fiatalok is szívesen forgatták az új kiadvány lapjait gimnazista ismerőseim közül.

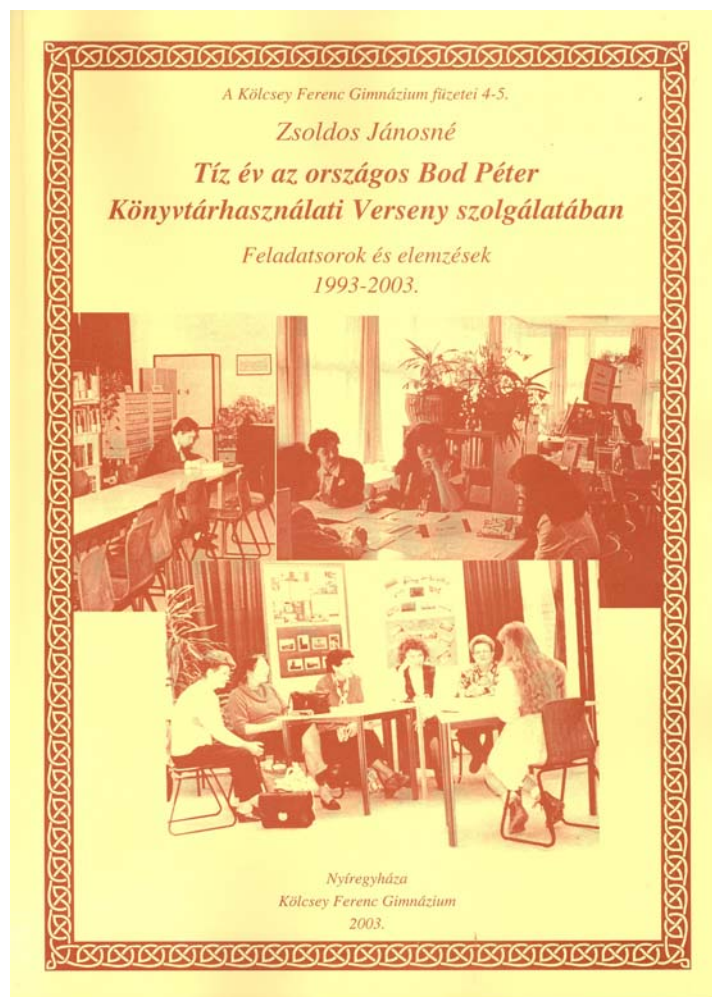
Amióta megkaptam, naponta lapozok vissza egy-egy részre. Minden alkalommal találok egy örömet szerző bekezdést, vagy mert jó visszaemlékezni, vagy mert meglep a számomra új gondolat az elemzések során. Rengeteg információt nyújt.

Már a külső is megragadó. Színe vidám, de nem harsogó. A fedél könnyen tisztítható, ha poros kézzel megfogtuk. Ember-, gyerekközpontú írás. A borítón elöl a versenyben szereplőket láthatjuk, a lexikonok, a dokumentumok képei a hátlapra kerültek. Ez a kettősség jellemzi a teljes művet: *az emberről, a tanárokról, a diákokról és nekik szól úgy, hogy mindig jelen van az igényesen összeállított ismeretanyag,* könyvtárostanári szakmánk sok szakmai kérdése is. A kettősségben megőrzi mindvégig a sorrendet az író. Elsődlegesen tanít, értékel, pedagógiai tapasztalatait adja át, elemez, javasol – a szigorú precizitású adatközlései előtt, közben és a mellékletben talált publi-

kációiban is. Mintaszerű a nyomdai munka. Segítenek a tagolások, kiemelések. A tartalomjegyzék világosan mutatja egy-egy új téma kezdetét. (Ellentétben sok divatos tartalomjegyzékkel, melynek rendje inkább megfelel egy betűrendes tárgyszójegyzék szerkezetének, ahol a szerzők rábízzák a gépre a mechanikus felsorolást, az alkotó alá-fölérendeltséget tükröző kiemelések megszerkesztése helyett.)

A kiadvány jellemzői

Amint a bevezetőben írtam, e kitűnő szakmai kiadvány tanárokról, tanulókról és nekik szól. Következetes, felesleges idegen szavaktól mentes, gördülékeny stílusú írás. Tartalma színes, sokoldalú. Visszatekintés címmel a kezdetről, majd a következő évekről mondja el gondolatait a szerző. A 14. oldaltól található a krónika:

mindegyik évnél következetesen szerepel a téma, a verseny helye, a versenyzők és a versenyben szereplő iskolák száma, a zsűri tagjainak a neve. A versenyben szereplők iránti tiszteletet fejezi ki a szerző azzal, hogy a függelékben található statisztikában (107–129. o.) közli a helyezetteknek, iskolájuknak és felkészítőiknek nevét. Kimutatást készített az első helyezettek iskoláiról, a legsikeresebben felkészítő tanárokról, a több esetben is helyezett tanulókról, a zsűri tagjairól, a döntőknek helyet adó iskolákról és könyvtársaikról. Rendkívül figyelmet keltők a megyei grafikonok.

A feladatsorok közzélése tölti ki a könyv nagy részét (21–69. oldal), ezt keresi a legtöbb kolléga. Gyakorlottaknak és kezdőknek nagy segítség ma, és bizonyára a további években is az lesz.

A műben az olvasó üdvözlése után a *Visszatekintés* következik. Fontos ez a rész. Vannak, akik a közeli múltat is csak írások alapján kutatják. Az élő szemtanúkat nem kérdezik. Sok esetben a megszólalók a saját tetteikről is hiába szólnak, ha állításaikat nem tudják publikációval alátámasztani.

Ebben a részben – az események dokumentálása mellett – sok szakmai, elvi kérdést is találunk a versenyekkel kapcsolatosan. Olvasáskor több minden felmerült bennem, azokat a gondolatokat egy másik írásban részletezem majd, most csak kettőről teszek említést.

Jelenleg a tanárok sok esetben háttérben vannak a megyei és az országos döntő szervezésekor. Kevés az információjuk. Nem kapják meg a kérdőíveket, amíg a versenyzők az írásbelin dolgoznak. A budapesti V. kerületi versenyen tavaly mi, tanárok is kitöltöttük gyerekeink kérdőívét az írásbeli ideje alatt. Kollégákkal véleményt cseréltünk. Mire tanítványaink kiszállingóztak, könnyen tudtunk kérdéseikre választ adni, hiszen mi már egymást „megokosítottuk”. Ahol javaslatomat elfogadták, mint például Nyíregyházán, ott biztosítottak egy nyugodt, zárt konzultációs termet. Ezt a lehetőséget tudva nem szaladtak szét a verseny kezdetén a tanárok, nem is igényeltek vetítést (könyv: 8–9. oldal), nem is ültek nyugtalanul várakozva. Sok értékes véleménycsere-re emlékszem azokkal, akik az együtt maradást választották. Ajándéknak tekintették a szakmai beszélgetést, sok hónapi felkészítő munkájukért.

A szóbeli könyvismertetés, illetőleg könyvajánlás fontossága

Kell-e? Ha kell, mind a kettő? Ha csak az egyik, melyik? Milyen kérdésre várhatunk választ: kinek, miért, mikor, mennyit ajánl, szokott-e ajánlani, vagyis önmagából adni, ajándékozni? Gondol-e néha tudásának szétoztására, tud-e alkalmazkodni a környezethez, másokhoz: az öt hallgatókhoz? Meg tudja-e válogatni mondatait aszerint, hogy kinek ajánl? Logikusan fogalmaz-e? Megfelelően artikulál-e?

Én az első évtől kezdve egyre jobban mag vagyok győződve a fontosságáról. Jó lenne egyszer pontosítani a célját, tartalmát, véleményem szerint is (74. oldal utolsó bekezdés). *Gyakorlatni kell a beszédet, fejleszteni a kérdéskultúrát, a véleményalkotást könyvtári környezetben is. A verseny egyik alapkérdésének, szerves részének tartom.*

Összegzés

A kiadványért elismerés illeti a kiadót, a támogatókat és különösen a szerzőt. Az olvasók figyelmébe ajánlom *Sipos Mária* versenyekre felkészítő kolléganő írását, melyben méltatja a művet. (Lásd: Könyvtári Kis Híradó. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei könyvtárak lapja. 2004. március IX. évf. 1. 33. sz.)

Egyetértek Zsoldosné mondatával, mely az utószóban olvasható: „Ezt a versenyt a szakma szeretete tartja életben immár tizedik éve.” Azzal is, melyet záró gondolatként olvashatunk: „Remélem, még sokszor köszönhetünk el így egymástól az április végi döntőkön: „Jövőre veletek ugyanitt!” Annyit tennék hozzá, hogy a két döntő között *készüljenek szakmai cikkek a helyi elődöntőkről, a megyei döntőkről és a most tárgyalt kiadványról. Jelenjen meg egy monográfia Zsoldosnéétől, Zsoldosnééről. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete nyíregyházi vándorgyűlésén kaptunk Zsoldosné kolléganőtől egy bibliográfiát saját műveiről. A következőkben ezt jó lenne sokak számára hozzáférhetővé tenni!*

Zsoldosné Cselényi Gyöngyi a Bod Péter verseny szolgálatában

Felelősséggel végzett tizenkét évi munkájának egyik kiemelkedő pontja a 2003-ban megje-

lent kiadvány. Sokoldalú munkásságának több állomását külön-külön elemeznie, értelmeznie kell szakmánknak.

Iskolájának kiváló *könyvtárépítője, fejlesztője*. Tanítványainak *tiszteletre méltó tanára*. Szigorúsága, következetes szakmai követelményei mellett biztosítja megszólíthatóságát. Környezetére jellemző a nyugalom, közvetlenség, derűs munkalétkör, egymás iránti udvariasság. Az otthonosságra utaló szabadság (munkabeszélgetés az olvasók között, egy-két falat elfogyasztása lyukas órán a könyvtárban) soha nem válik szabadossággá, fegyelmetlenséggé. *Példaszerű kapcsolata* a tantestülettel, az igazgatóval, a megyei könyvtárral, munkaközösségével, a tanfolyamok hallgatóival. Az országban az elsők között tanította iskolájában a könyvtári fakultációt.

Gyakran publikál. Érdemes figyelmesen elolvasni többek között a tehetséggondozásról, az értő olvasásról (95. o.), a lényegkiemelés fontosságáról (96. o.) írt gondolatait.

A legnagyobb hatású az országos Bod Péter verseny során végzett tevékenysége. Szorongva teljesítette kérésemet, amikor 1993-ban felkértem az elnöki tisztségre, pedig akkor már több éve szervezte megyéjében a könyvtári vetélkedőket (lásd 6. o.). Az első alkalomtól kezdve 12 éven át, az idejéig (2004) versenyig fokozatosan emelte a színvonalat, gondozta a témát. Kezdeményezésem és szervezésem nélkül talán nem indult volna el az országos verseny (lásd 6. o.), de a három hűséges, kiváló, állandó kolléga (*Melykóné Tózsér Judit* általános iskola, *Szepesi Hajnal* középiskola, *Zelles Ilona* pedagógiai intézeti könyvtár) mellett szükség volt egy „szülőanyára” (*Balogh Mihály* főigazgató szava az egyik eredményhirdetésekor), a kitartó, gondos, tartalmi fejlesztő munkát végző szakmai édesanyára (ahogyan én nevezem magamban Gyöngyit). Arra, aki a 7. oldalon azt írja: „csak a verseny tartalmi megvalósításában működtem közre”. Ez a „csak” nélkülözhetetlen, felbecsülhetetlen érték!

Követelése reális a tanulókkal, a tanárokkal, a szervezőkkel szemben. Az ismeretek számonkérése mellett a használatra helyezi a hangsúlyt. Ez jelentősen hat a versenyzők értékelésére, munkájuk mérésének módszerére, ami később kihat több tanár munkájára a mindennapokban is. A könyvtárban tartott óráin, az

asszisztensképzőn tartott előadásain, gyakorlatvezetéseiben szerzett tapasztalatait, melyeket továbbad, jelentősek. Kiváló szaktekintély a Bod Péter verseny területén. Nem egészen értem, miért összeegyeztethetetlen a zsűri elnöki tiszttel a kérdések egy részének összeállítása (lásd 11. oldal 4. bekezdés). Két-három kolléga szintje hasonló Zsoldosnéhoz, de a könyvtárhasználati versenyek lényegét tekintve nincs jobb megyék feletti szaktekintély nála!

Befejezésül ki kell emelni – amit könyvének több sorával is bizonyíthatunk –, hogy *jellemző a kolléganőre a múlt, a hagyomány, a pedagógusok tisztelete*. (Például a Váci idézet a 32. oldalon, emlékezés *Ambrus Zsókéra* a 13. oldalon.) Határozottsága, céltudatossága szakmai alázattal párosul. Nem egyénieskedik, nem talál ki új utat, ha annak nincs értelme. (Lásd 29. oldal: elfogadja a tizedes osztályozás szellemét, s nem a változékony hazai NAT szerint gondolkodik.) Mer válogatni, kiemelni bátran (29. o.). *Tevékenysége igazi tanári munka*. A 2003-ban megjelent könyvében a kollégákat is tanítja. Tanulmányozza és gondosan elemzi utólag a verseny egyes fordulóit. A referenzs kérdésekre megadja a lehetséges feleleteket is.

Mindig szívesen utaztam a Budapesttől távoli Nyíregyházára, a Kölcsey Gimnáziumba. A vonatra szálltam álmaimmal, hogy megérkezzem reális kéréseimmel az igazgatóhoz, *Kaluczka Lajos*hoz és a könyvtárvezető *Zsoldosnéhoz*. *Sok kérdésemre közösen alakítottuk ki a választ ott helyben*. Különösen jelentős volt beszélgetésünk Gyöngyivel a versenyről, majd amikor a könyvtárostánárok képzésével és továbbképzésével, az oktatási törvény és a NAT (1992, 1993) előkészítésével, könyvtári részének megfogalmazásával foglalkoztam a minisztérium, illetőleg az OKSZI munkatársaként. Zsoldosné kolléga mindent megvalósított javaslataimból, kéréseinkből, amivel egyetértett, s amire lehetősége volt. Remélem, szakmánk támasza lesz a jövőben is. Az eddigi versenyek mellett segít kialakítani a verseny új területeit, megírja megyéje iskolai könyvtárainak történetét, részt vállal a képzés, a könyvtárostánárok továbbképzésének fejlesztésében.

Zsoldos Jánosné, Gyöngyi teljes életútját, pedagógiai és szakértői munkásságát önálló monográfiában illene, kellene bemutatni.

Ugrin Gáborné